

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2019

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2019. — 184 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сіранчук Наталія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бігунова Світозара Анатолівна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бісовецька Людмила Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Кучма Тетяна Валерівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лук'яник Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Катерина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ясногурська Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 28.11.2019 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

реальні комунікативні ситуації (комунікативно-діяльнісний підхід). Це не тільки забезпечує розвиток творчих здібностей дітей, але й сприяє засвоєнню ними норм сучасної англійської мови та літературних реалій, ріст їх культурного рівня та активне включення в соціальну практику.

Провідним методом і засобом навчання та вправлення на заняттях з іноземної мови виступають дидактичні ігри на основі елементарної лексики дитячого спілкування. Зокрема, використовуються такі види їх: мовні (фонетичні – на формування навичок правильної іншої звуковимови; лексичні та граматичні засвоєння базової лексики і граматичних структур); мовленнєві – на формування та розвиток елементарних навичок аудіювання та говоріння; комунікативні – на формування навичок спілкування.

Розглядаючи термін «творчий» відносно заняття іноземної мови, можна сказати, що творча робота дітей – це самостійне створення нових оригінальних зразків в розмовній мові. Під зразками слід розуміти висловлювання, пісні, вірші та ін. Крім того, потрібно проводити максимальну естетизацію всіх форм життєдіяльності учнів, включаючи освоєння національних художніх досягнень, витвори народної творчості, світової культури.

При вивченні віршів англійською мовою потрібно усвідомлювати кожне слово твору та, порівнюючи його з можливими синонімами, виявити, який новий відтінок смислу, вносить слово використане поетом, чому саме це слово, а не інше він вибрав. Можна навчити дітей встановлювати внутрішні логічні зв'язки в розвертанні теми поезії. Все це будуть способи аналізу вірша як особливої художньої форми. А як ми знаємо, навчання аналізувати – одна з складових навчання творчості.

Велику роль в креативній роботі дітей відіграють самостійність та прояв індивідуальності учнів, особливий склад думок та їх вираження. Саме час, відведений для консультацій та факультативних занять в закладах дошкільної освіти дозволяє розвинути та реалізувати креативні здібності дошкільників, які прагнуть до знань та самовдосконалення. На факультативних заняттях діти можуть виступати в ролі перекладачів, журналістів, поетів та письменників.

Висновки. Вищезазначене дозволяє підсумувати позитивний вплив занять, факультативів з іноземної, зокрема, англійської мови, на розвиток і формування у дітей старшого дошкільного віку творчих здібностей.

Заняття з англійської мови, проведене у цікавій, доступній для дітей формі, пробуджує інтерес та активність дітей, дає їм можливість проявити себе в творчій діяльності, сприяє активізації мислення дітей, вияву креативності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавриш Н. В. Розвиток художньо-мовленнєвої діяльності в дошкільному віці. Монографія. / Н. В. Гавриш. – Донецьк: ТОВ «Лебідь». – 2001. – 218 с.
2. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посібник / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. М. Біла [та ін.]; за ред. Т. О. Піроженко. – К.: Імекс-ЛТД. – 2014. – 272 с.
3. Іщенко Л. Розвиток мовленнєвої творчості дітей дошкільного віку / Л. Іщенко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – № 41. – С. 139-144.
4. Маліновська Н. В. Формування мовленнєвої компетенції дітей старшого дошкільного віку засобами казки // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр.: наук, записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [редкол.: С. С. Пальчевський, М. С. Янцур, І. Д. Бех та ін.]. – Рівне. – 2011. – С. 198-201.
5. Шкваріна Т. Англійська для дошкільнят. / Т. Шкваріна. – К.: Шк.світ, 2007. – 128с.

The article is devoted to defining the role of English classes in the development of creative abilities of older preschool children in pre-school institutions. Since childhood is a sensitive period for the development of creativity and for learning a foreign language, systematic, organized classes, conducted in accordance with the requirements of existing programs of education and development of preschoolers, is an effective means of developing and improving the creative manifestations of children.

Key words: *creativity, creativity, verbal creativity, influence of foreign language lessons on preschooler development.*

УДК 373.2.016:811.111

В.М. ТРОФІМЧУК, К.О. ЧУЧАК

РОЛЬ МОВЛЕННЄВОЇ ГРИ У НАВЧАННІ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається місце та роль мовленнєвої гри у навчанні усного англійського мовлення дітей старшого дошкільного віку. Автор виокремлює мовленнєву гру як важливий фактор у навчанні усного англійського мовлення дітей старшого дошкільного віку, досліджує вплив мовленнєвої гри на розвиток усного мовлення дітей старшого дошкільного віку та надає характеристику поняття «мовленнєва гра». Окреслюючи особливості різних груп мовленнєвих ігор, надано перелік зразків-інструкцій до кожної з них, що забезпечують розвиток усного англійського мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: *мовленнєва гра, дидактична гра, діти старшого дошкільного віку, усне англійське мовлення*

мовлення, класифікація мовленнєвих ігор.

Постановка проблеми. З розвитком суспільства вивчення іноземної мови набуває все більшого значення. На сьогоднішній день знання англійської мови – не просто бажання – це вимога. Володіння іноземною мовою збільшує можливості людини, оскільки розширює межі спілкування, навчання та професійної діяльності. Раннє започаткування основ володіння іноземними мовами є ключем до успіху в майбутньому, саме тому навчання дітей дошкільників англійської мови набуло широкого розповсюдження. Усне мовлення – це одна з основ, що допоможе дитині старшого дошкільного віку в сучасному полікультурному середовищі, тому надзвичайно важливо починати навчання англійської мови з дитячого садочку. Мовленнєва гра є одним із засобів такого навчання.

Аналіз досліджень. Проблемою навчання усному мовленню як англійської, так і рідної мови та впливом мовленнєвої гри на його розвиток займалися такі вчені: Л. Артемова, А. Богуш, Г. Китайгородська, Н. Луцан, Т. Шкваріна та інші. Серед вчених, що досліджували вплив дидактичної гри на розвиток дошкільного віку можна виділити таких як: Л. Виготський, Є. Тихеева, О. Усова та інші.

Постановка мети дослідження. Метою нашої статті є дослідження мовленнєвої гри, її ролі та впливу на розвиток усного англомовного мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі навчання англійської мови.

Відповідно до мети визначено такі завдання: дослідити поняття «мовленнєва гра» та проаналізувати її місце в процесі навчання усного англомовного мовлення дітей старшого дошкільного віку; розглянути класифікацію мовленнєвих ігор та зразки-інструкції.

Виклад основного матеріалу. Мовленнєва гра є важливим засобом навчання усному англійському мовленню дітей старшого дошкільного віку. Використовуючи мовленнєві ігри педагог створює на занятті атмосферу, що сприяє запам'ятовуванню нового матеріалу. Під час гри діти з легкістю засвоюють нові лексичні одиниці, навчаються правильній вимові, набувають елементарних навичок спілкування англійською мовою. Тому мовленнєва гра є невід'ємною і обов'язковою складовою в роботі вихователя в процесі навчання усному англомовному мовленню дітей старшого дошкільного віку.

Одним із завдань навчання дитини старшого дошкільного віку англійської мови є навчити спілкуватись в межах комунікативного мінімуму, що відповідає характеру дитячого спілкування, а саме: активно застосовувати монологічне та діалогічне мовлення відповідно до ігрових ситуацій.

Працюючи з дітьми старшого дошкільного віку одним із завдань постає навчання монологічному мовленню (самостійному промовлянню англомовного тексту), діти мають вміти розповісти про себе, членів своєї родини, улюблену іграшку, описувати предмет (з допомогою 4-5 фраз), складати коротенькі розповіді, декламувати віршики, лічилки, співати пісеньки. Діалогічне мовлення, в свою чергу, включає постановку запитання співрозмовникові, вміння робити уточнення та продовжувати розмову [2, с.258-265].

Говоріння є складним процесом. Усне мовлення містить такі компоненти, як мотив, мета, засіб, умови. Це стане можливим за умови організації на заняттях нових для дітей ігор, у які можна гратися лише засобами іноземної мови. Після того як у дитини виникне бажання гратися, а звідси – щось повідомити, відповісти на запитання (мовленнєва дія), чи бажання виконати чиясь прохання, сформульоване іноземною мовою (немовленнєва дія), у дитини виникає мотив як потреба реалізації цього бажання. Метою говоріння у кожному випадку є очікуваний результат: слово, речення (стверджувальне, запитальне), кілька пов'язаних між собою речень (опис, повідомлення тощо), тобто мовленнєва дія. Щоб висловити думку мовою, необхідно вибрати слова, які зберігаються у пам'яті (процес аналізу) і об'єднати їх у висловлювання (процес синтезу). Отже, у процесі навчання усному мовленню нам допоможе гра, оскільки вона допомагає створити необхідну ігрову ситуацію [7, с.72].

Т. Шкваріна в основу своєї програми закладає положення про те, що у процесі занять діти мають зрозуміти і засвоїти певну кількість лексико-граматичних структур – зразків мовлення, так званих «мовних кубиків», і певну кількість найчастіше вживаних у спілкуванні дієслів та іменників (понять). Розуміння сутності зразків мовлення та засвоєння мінімізованого запасу слів-понять дасть змогу дитині на практиці реалізувати елементарні мовленнєві функції [6, с.5].

Гра є провідним видом діяльності у старшому дошкільному віці. Через це в процесі навчання усному мовленню дітей ми спираємося на гру як один з провідних засобів навчання. Використання ігор під час занять з англійської мови забезпечує психологічні потреби дошкільників, а також зумовлює активне засвоєння матеріалу і розвиток пізнавальних процесів [4, с.253].

Існує велика кількість ігор, які ми використовуємо в процесі навчання та виховання дітей старшого дошкільного віку. Сюди ми відносимо дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові, театралізовані тощо. Однією з основних груп у навчанні старших дошкільників усному англомовному мовленню є дидактичні ігри.

Дидактична гра – гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок [5, с.118].

Своєрідність дидактичної гри на заняттях з англійської мови полягає в тому, що вона дає можливість педагогу здійснювати: навчання фонетичної, лексичної, граматичної сторони іноземної мови; вправління комунікативних навичок; розвиток інтелекту; формування цінних рис особистості і взаємин дітей у доступній і привабливій для них ігровій формі. Діти залюбки виконують ігрові дії, дотримуються правил, досягають

бажаного виграшу чи результату, не помічаючи наскільки збагачуються їхні знання з визначеного педагогом розділу програми [4, с.253].

В методиці викладання іноземної мови дітям дошкільного віку дидактичні ігри поділяють на такі групи:

- мовні (фонетичні, лексичні, граматичні);
- мовленнєві (розвиток аудіюванні, говоріння);
- комунікативні (формування навичок спілкування) [8, с.27].

Як ми бачимо, мовленнєва гра є різновидом дидактичних ігор. Вона покликана своїм змістом здійснювати навчання та нести навчальні завдання. Мовленнєва гра сприяє мовленнєвій активності дітей, а також допомагає сформувати необхідні мовленнєві уміння та навички, при цьому не перенавантажуючи дітей [6, с.53].

Мовленнєва («словесна гра» за А. Богуш) – це гра, змістом якої виступає мовленнєве висловлювання; засобом реалізації ігрової дії та ігрового задуму є слово; результат гри – це породження нового висловлювання – тексту (слово, фраза, речення, судження, розповідь) [1, с.45].

Мовленнєві ігри є найскладнішими, оскільки змушують дітей оперувати уявленнями, мислити про речі, з якими на той час вони не діють, використовувати набуті знання у нових ситуаціях і зв'язках. Зокрема у старшому дошкільному віці словесні ігри розвивають самостійність мислення, активізують розумову діяльність дітей. У словесних іграх реалізується важливий методологічний принцип єдності мови, мислення і мовлення. Крім розумових завдань, у словесних іграх вирішуються такі мовленнєві завдання, як виховання звукової культури мовлення, формування граматичної правильності мовлення, збагачення, уточнення і активізація словника дітей, розвиток зв'язного мовлення. Отже, мовленнєва гра – це природний спосіб організації спілкування дітей дошкільного віку, оскільки вона невимушено залучає дітей у міжособистісне спілкування [1, с.45].

А. Ейрамджян у своїх дослідженнях поділяє мовленнєві ігри на чотири групи: фонетичні, лексичні, синтаксичні, ігри-діалоги. Кожна запропонована група ігор переслідує певну мету: фонетичні ігри сприяють виробленню правильної вимови; лексичні ігри – збагаченню словникового запасу; синтаксичні – закріплюють уміння будувати речення різної складності; ігри-діалоги – сприяють розвитку діалогічного мовлення [1, с.46].

Розглянемо зразки-інструкції мовленнєвих ігор до кожної з цих груп.

Фонетичні ігри. З допомогою цих ігор ми формуємо у дітей правильну вимову. Граючи дошкільники вправляються у вимові звуків, складів та слів.

Гра «Зіпсований телефон»

Мета: вправлятися у правильній вимові слів.

Хід гри: діти сідають колом або у рядок. Вихователь пошепки говорить одній дитині слово, гравець повторює пошепки почуте слово сусідові і так по черзі. Останній гравець уголос промовляє почуте. Якщо гравець промовив неправильне слово, значить телефон був зіпсованим.

Гра «Заховані звуки»

Мета: вправлятися у правильній вимові слів та звуків, диференціація звуків.

Обладнання: конверти, в яких знаходяться картинки зі словами.

Хід гри: вихователь роздає дітям конверти з картинками, після цього називає звук. Діти повинні віднайти картинку з зображенням предмету, що починається на такий же звук і назвати що намальовано. Потім можна ускладнити завдання і обирати звуки, що містяться в середині або кінці слова.

Гра «Знайди звук»

Мета: вправлятися у диференціації звуків.

Хід гри: вихователь називає звук, який діти повинні будуть віднайти у словах. Після цього він промовляє по черзі слова, якщо діти чують слово з таким звуком, то вони плескають в долоні [3, с.8-9].

Лексичні ігри. Використовуючи цю групу ігор ми збагачуємо словниковий запас дітей. Такі ігри полегшують засвоєння нового лексичного матеріалу дітьми, оскільки нові лексичні одиниці засвоюються у безпосередній дії з ними.

Гра «Неіснуюча тварина»

Мета: закріпити лексичний матеріал з теми «Тварини» та «Частини тіла».

Обладнання: аркуші паперу та олівці або фломастери.

Хід гри: вихователь ділить дітей на дві команди. Кожній команді дається аркуш паперу та олівці. Вихователь пропонує намалювати частини тіла різних тварин (наприклад “Draw cat's eyes \ dog's tail \ elephant feet \ parrot's wings etc.”) Діти кожної команди по черзі малюють частини тіла на аркуші. По завершенню діти придумують назву для їх тварини. Вихователь перевіряє правильності дотримання його інструкцій під час малювання.

Гра «Бінго»

Мета: закріплення лексичного матеріалу.

Обладнання: бланки 4 на 4, в яких знаходяться зображення з словами, які діти вже знають, фішки для того, щоб закривати картинки (можуть бути виготовлені з звичайного білого картону).

Хід гри: вихователь роздає дітям бланки. Після цього називає слова. Діти мають закрити картинку фішкою, якщо вихователь її назвав. Перемагає той, хто першим закрив всі чотири картинки по вертикалі або по

горизонталі. Гра триває до визначення трьох переможців. Серед них влаштовують конкурс для визначення абсолютного переможця: діти повинні назвати по черзі англійською мовою, що зображено на картинках, які вони закрили.

Гра «Кольори»

Мета: закріпити назви кольорів.

Обладнання: різнокольорові картки та картинки з зображенням різних предметів.

Хід гри: вихователь роздає дітям різнокольорові картки. Після цього він показує дітям зображення предмету і запитує: "What color is it?", діти мають знайти необхідний колір та назвати його [3, с.46-47].

Синтаксичні ігри та ігри-діалоги. Синтаксичні ігри допомагають дітям навчитися правильно будувати словосполучення та речення різних видів. Ігри-діалоги сприяють розвитку вміння вести розмову, тобто розвивають діалогічне мовлення. Обидві групи сприяють закріпленню граматичних конструкцій у мовленні дошкільників.

Гра «Відгадай, що заховано»

Мета: вправлятися у постановці запитань.

Обладнання: предмети, назви яких діти вже знають, іграшки тощо.

Хід гри: вихователь ховає за спиною якийсь предмет, діти ставлячи запитання мають відгадати, що заховано (наприклад "Is it an apple?" Is it a banana? Is it a pear?"). Назви предметів повинні стосуватися теми, що ви з дітьми зараз вивчаєте [3, с.10-11].

Гра «У цирку»

Мета: розвиток діалогічного мовлення; вправлятися у постановці запитань та відповіді на них.

Обладнання: шапки-маски з зображенням тварин.

Хід гри: когось із дітей призначають директором. До нього приходять найнятися на роботу, наприклад, рибка. Відвідувач одягає шапку-маску. Директор запитує, а рибка відповідає:

– Who are you?

– I am a fish.

– What can you do?

– I can swim, jump.

Гра «Зоопарк».

Мета гри: навчити дітей використовувати структури: «Have you got...? Yes, I have. No, I haven't».

Обладнання: табличка «The zoo», картинки з тваринами. Хід гри: Дитину призначають директором зоопарку. Вчитель кладе на килим табличку з написом «The zoo». Він говорить: «This is the zoo. This is a director. This is a dog, a snake, a monkey, etc.». Вчитель перелічує звірів, яких малюки вже знають. Діти повторюють. Директор розкладає перед собою звірів: «(This is) a dog...» Відвідувачі (партнери по грі) запитують: «Have you a...?» Директор відповідає: «Yes, I have» або «No, I haven't», — залежно від того, чи є така тваринка [6, с.72-74].

Висновок. Навчання дітей старшого дошкільного віку усному англійському мовленню є однією з вимог сьогоденності. Гра є провідною діяльністю у дошкільному віці, тому її використання в процесі навчання дітей англійській мові є основою успішного засвоєння дітьми матеріалу. Мовленнєва гра як різновид дидактичної гри спрямована на:

- формування у старших дошкільників навичок усного англійського мовлення;
- вправлення у правильній вимові;
- збагачення активного та пасивного словникового запасу дитини новими лексичними одиницями;
- навчання будові речень різної складності;
- розвиток навичок діалогічного та монологічного мовлення.

Використання мовленнєвих ігор є важливою і невід'ємною частиною процесу навчання старших дошкільників усному англійському мовленню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навч.-метод. посібник / А.М. Богуш, Н.І. Луцан – К.: Видавничий дім «Слово», 2008 – 256 с.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богиніч, Н.І. Богданець-Білокаленко та ін.; наук. Ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. Осв. І науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
3. Камінська Н.Ю. Ігрові моменти на уроках англійської мови / Н.Ю. Камінська – Тернопіль: Підручники і посібники – 2008 – 80 с.
4. Онищенко А.С. Вплив дидактичних ігор з англійської мови на розвиток інтелекту дошкільників / А.С. Онищенко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. – Вип. 9. – С. 250-255.
5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.І. Поніманська – К.: Академвидав, 2004. – 456 с.
6. Шкваріна Т.М. Англійська мова для дітей дошкільного віку / Т.М. Шкваріна – К.: Шкільний світ, 2008 – 112 с.

7. Шкваріна Т.М. Англійська мова для дітей дошкільного віку: книга для вчителя / Т. М. Шкваріна – К.: Шкільний світ – 2009 – 160 с.
8. Шкваріна Т.М. Сім законів ефективного навчання іноземної мови / Т.М. Шкваріна // Дошкільне виховання – 2010 – №7. – С. 32.

The paper deals with the place and role of speech game in teaching English speaking to senior preschool children. The author distinguishes the speech game as an important factor in teaching English speaking, examines the impact of speech game on development senior preschoolers' English speaking, describes the concept of "speech game". Highlighting the features of different groups of speech games, the author gives a list of examples with instructions to each game, which provides the development of senior preschoolers' English speaking.

Key words: *speech game, didactic game, children senior preschool age, verbal English-speaking speech, classification of speech games.*

УДК 373.3.016:811.161.2(07)

Л.В. ЛУК'ЯНИК, О.І. ЛЯШЕЦЬКА

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ЗАСОБАМИ СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У статті розглядаються психолінгвістичні особливості розвитку комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи засобами ситуативних завдань, здійснено ретроспективний аналіз проблем розвитку мовлення в дослідженнях психологів і психолінгвістів.

Ключові слова: *комунікативні уміння та навички, розвиток мовлення, психолінгвістика, українська мова, ситуативні завдання.*

Актуальність проблеми. Формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів – надзвичайно актуальна проблема, тому що ступінь їх сформованості впливає не тільки на результативність навчання дітей, а й на процес їх соціалізації та розвитку особистості в цілому.

Комунікативно компетентною особистістю не народжується, вона нею стає в процесі навчання не тільки у школі, але й удосконалює її впродовж життя. Значна роль у формуванні такої особистості належить учителеві початкових класів, який закладає підґрунтя у розвитку мовленнєвих компетенцій та формування комунікативної компетентності учнів початкової школи.

Формування комунікативних умінь і навичок молодших школярів у сучасній лінгводидактиці розглядається як важлива суспільно-педагогічна проблема. Ретроспективний аналіз наукових джерел свідчить, що чимало досліджень присвячено пошукові дидактичних шляхів розвитку мовленнєвих та комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему розвитку мовлення учнів досліджували психологи, психолінгвісти Г. Андрєєва, С. Ворощіков, Л. Виготський, Н. Жинкін, Ю. Жуков, Л. Занков, А. Леонтьєв, А. Лурія, Р. Немов, Р. Фрумкіна, І. Зимня та інші.

Висновки вчених є важливим підґрунтям для модернізації сучасної методики викладання української мови, однак проблема розвитку мовленнєвої діяльності учнів, їхньої комунікативної компетентності є однією з найбільш актуальних у теорії та практиці навчання української мови в початковій школі і потребує подальшого дослідження та розроблення.

Об'єкт дослідження: процес формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів засобами ситуативних завдань.

Предмет дослідження: психолого-педагогічні умови формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів засобами ситуативних завдань.

Метою статті є розкриття психолінгвістичного розуміння формування комунікативних умінь і навичок, представленого у працях психологів і психолінгвістів, як передумови ефективного процесу формування усного мовлення на уроках української мови.

Завдання:

- 1) з'ясувати ступінь розробки досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі;
- 2) обґрунтувати психолого-педагогічні передумови процесу формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів.

Загальний зміст роботи

Формування вчителем комунікативних умінь і навичок учнів неможливе без певних знань із психології і вміння їх застосовувати на практиці, тому що формування комунікативності нерозривно пов'язане з формуванням в учнів мовленнєвих умінь та умінь мислити. Сучасному вчителю без подібних знань неможливо обійтися на уроках. Практика ж показує, що досить часто вчителі нехтують саме цим компонентом.

У психології деякі вчені розглядають поняття комунікативні вміння як спілкування. Вони вказують, що для повноцінного спілкування людина повинна володіти вміннями швидко і правильно орієнтуватися в умовах, які виникають в процесі спілкування, тобто знайти відповідні мовні засоби, які сприятимуть передачі думки і

ЗМІСТ

<i>Ясногурська Л.М.</i> Подружня зрада у паремійних фондах англійської та української мов	3
<i>Совтис Н.М.</i> Основні засади опису мовної картини світу	7
<i>Щербачук Н.П.</i> Особливості функціонування та засоби вираження адвербіальних синтаксем у простих реченнях-репліках	10
<i>Мороз Н.М.</i> Структурні особливості концепту «кохання/love» в англійській мові	12
<i>Мороз Л.В.</i> Структурно-семантичні ознаки та художній феномен рольової лірики	19
<i>Михальчук Н.О., Набочук О.Ю.</i> Психолінгвістична термінологія в парадигмі лінгвістичної прагматики	23
<i>Івашкевич Е.Е., Антюхова Н.І.</i> Рівні професійного становлення майбутнього перекладача	26
<i>Павелків К.М., Попова А.В.</i> Сучасне викладання іноземних мов. Оцінюємо все по-різному	32
<i>Ясногурська Л.М., Кіряк Т.І.</i> Використання превентивної адаптаційної системи в дошкільних закладах	34
<i>Бісовецька Л.А., Дацшина І.В.</i> Методика формування в учнів початкових класів умінь створювати текст.....	37
<i>Данілова Н.Р., Кардаш Н.О.</i> Роль ігор у вивченні англійської мови дітей старшого дошкільного віку	39
<i>Лук'яник Л.В., Старовойт В.О.</i> Особливості формування фонетико-орфоепічної компетентності учнів початкових класів на уроках української мови	42
<i>Василькевич С.С., Жданюк А.В.</i> Формування навичок читання англійською мовою з використанням наочності у початковій школі	45
<i>Романюк С.К., Лук'яничук О.П.</i> Основи розвитку у старших дошкільників іншомовного лексичного запасу засобами мистецтва живопису	48
<i>Мороз Н.М., Ячменник Р.О.</i> Особливості вивчення англійської мови у закладах дошкільної освіти	51
<i>Мороз Л.В., Кухновець Л.П.</i> Професійна готовність майбутніх вихователів до навчання дітей дошкільного віку іноземної мови	53
<i>Денисюк Л.В., Петровець В.М.</i> Просвітницька робота з батьками у вивченні англійської мови засобами образотворчого мистецтва	55
<i>Лук'яник Л.В., Піхоцька О.М.</i> Феномен поняття «нетрадиційні уроки», класифікація нетрадиційних уроків	58
<i>Мороз Л.В., Хрящевська Т.В.</i> Виховання екологічних компетентностей у старших дошкільників засобами іноземної мови	61
<i>Сіранчук Н.М., Сидорчук К.В.</i> До проблеми розвитку культури мовлення учнів початкової школи на уроках української мови	63
<i>Василькевич С.С., Казмірук О.П.</i> Інноваційні технології вивчення іноземної мови у початковій школі	67
<i>Данілова Н.Р., Давидюк Т.В.</i> Гра як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції дошкільників	70
<i>Романюк С.К., Близик А.В.</i> Використання іноземної мови в ігровій діяльності дітей з особливими потребами	73
<i>Мороз Л.В., Гречун І.П.</i> Розвиток творчості старших дошкільників на заняттях з іноземної мови	75
<i>Трофімчук В.М., Чучак К.О.</i> Роль мовленнєвої гри у навчанні усного англомовного мовлення дітей старшого дошкільного віку	76
<i>Лук'яник Л.В., Ляшецька О.І.</i> Психолого-педагогічні основи формування комунікативних умінь і навичок засобами ситуативних завдань на уроках української мови у початкових класах	80
<i>Павелків К.М., Коновальчук Л.Ю.</i> Розвиток креативного мислення учнів молодшого шкільного віку на уроках англійської мови ігри-вправи як засіб розвитку	83
<i>Романюк С.К., Подійом О.І.</i> Особливості використання англомовних пісень у закладах дошкільної освіти	85
<i>Трофімчук В.М., Панчук В.В.</i> Розвиток творчих здібностей на уроках англійської мови в початковій школі	87
<i>Павелків К.М., Сукало О.І.</i> Проблеми навчання іноземної мови в початковій школі	91
<i>Мороз Н.М., Миколаюк М.М.</i> Формування іншомовної комунікативної компетенції – важливе завдання вчителя іноземної мови у закладі дошкільної освіти	94
<i>Романюк С.К., Дутчак Т.І.</i> Гендерні особливості навчання іноземної мови дошкільників	96
<i>Романюк С.К., Гладковська М.В.</i> Використання казок на заняттях з англійської мови в закладі дошкільної освіти	100
<i>Лук'яник Л.В., Черепович І.В.</i> Використання народознавчої лексики у структурі уроку	102
<i>Данілова Н.Р., Гамула Ю.В.</i> Формування мотивації та інтересу до вивчення англійської мови на початковому етапі навчання	104
<i>Дуброва А.С., Івашко А.М.</i> Використання пісень на уроках англійської мови в початкових класах	108
<i>Денисюк Л.В., Гаврилюк О.О.</i> Інтеграція іноземної мови у процесі ознайомлення дошкільників з природою в аспекті розвитку креативності	112
<i>Павелків К.М., Сікора О.С.</i> Особливості викладання англійської мови в початкових класах Нової	

української школи	116
<i>Трофімчук В.М., Димарчук Л.В.</i> Проблеми підготовки дітей до вивчення іноземної мови в закладі дошкільної освіти	117
<i>Верьовкіна О.Є., Пасічник Ю.В.</i> Теоретико-методичні аспекти формування навичок говоріння у дітей дошкільного віку на заняттях з іноземної мови	120
<i>Ковалюк В.В., Бичук С.Б.</i> Сучасні технології навчання іноземної мови у дошкільному закладі	124
<i>Дуброва А.С., Гаврильчик В.О.</i> Викладання англійської мови за допомогою інноваційних засобів	126
<i>Денисюк Л.В., Панасюк О.М.</i> Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови у контексті Нової української школи	129
<i>Мороз Л.В., Швець І.М.</i> Особливості виховання національної гідності в учнів молодшого шкільного віку на уроках іноземної мови	131
<i>Мороз Л.В., Панасюк К.А.</i> Проблеми підготовки дітей дошкільного віку до вивчення англійської мови: аспект мовленнєвої діяльності	134
<i>Ясногурська Л.М., Сидорчук Н.М.</i> Географічна компетентність як одна із складових професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів	137
<i>Романюк С.К., Ляшук А.В.</i> Використання мультимедійних технологій у навчанні англійської мови у закладі дошкільної освіти	140
<i>Ясногурська Л.М., Чорна О.Ю.</i> Використання різних видів наочності на уроках англійської мови у початковій школі	142
<i>Ясногурська Л.М., Бублей Л.М.</i> Розвиток критичного мислення учнів молодшого шкільного віку на уроках англійської мови	144
<i>Краля І.В., Швець Н.М.</i> Значення вивчення англійської мови з дітьми дошкільного віку	148
<i>Ковалюк В.В., Ришко О.В.</i> Гра як засіб досягнення результативності навчання англійської мови	150
<i>Мороз Н.М., Ковтунович І.І.</i> Виховання інтересу до художньої праці на заняттях з іноземної мови	153
<i>Ковалюк В.В., Савич Л.В.</i> Формування навичок читання англійською мовою у здобувачів знань нової української школи	154
<i>Дуброва А.С., Кошлата М.А.</i> Англійська мова як складова процесу соціалізації дошкільників у закладі дошкільної освіти	157
<i>Краля І.В., Савостьянова В.М.</i> Особливості раннього вивчення іноземної мови в закладі дошкільної освіти	160
<i>Ковалюк В.В., Хрящевська М.А.</i> Форми організації роботи з вивчення іноземної мови в сучасному закладі дошкільної освіти	161
<i>Хунавцева Н.А.</i> The problem of organizing the facilitative interaction at the process of teaching pupils at secondary schools	164
<i>Івашкевич Е.З., Яцюрник А.А.</i> The empirical research of the determination of social intelligence of the teachers by the way of understanding by them a folklore	172
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	178
ЗМІСТ	180